

Majoor Marco Kroon - Ridder der Militaire Willems-Orde
4 mei 2017

'Een journalist snijdt dwars door de mist van de oorlog heen'

Excellenties, Dames en heren,

Misschien oogt het wat vreemd dat er op deze plek iemand staat in een militair uniform. Bij een herdenking in het teken van de vrijheid en in het bijzonder de persvrijheid.

In plaats van een pen, een microfoon of een camera, staat juist het geweer symbool voor mijn werk.

Maar toch zie ik ook overeenkomsten. Want net zoals een journalist probeert helderheid te krijgen in een hoeveelheid van gebeurtenissen - in de mist van de actualiteit - en deze probeert scherp te krijgen, zo staan wij als militair ook vaak voor diezelfde uitdaging.

Ik wil dat graag illustreren met een verhaal.

Het is in het voorjaar 2006 als ik met mijn maten, een peloton commando's, de Chora-pas in trek, schouder aan schouder met onze Australische bondgenoten. Een gebied, vergeven van de Taliban.

Aan het einde van de pas ligt het oord Chora.

Als we Chora naderen, zien we door onze veldkijkers talloze vijandelijke strijders rondlopen. Stuk voor stuk zwaar bewapend met een diversiteit aan wapentuig. Het zal niet lang meer duren voordat ze vanuit die 'pijpen op hun rug' hun dodelijke 'uien en meloenen' op ons af zullen schieten.

Primitieve coderingen voor mortieren en 107 mm raketten.

We volgen hun bewegingen via het afgeluisterde berichtenverkeer. Dan stopt abrupt het berichtenverkeer. Doodse stilte in de ether, het begint. Loodgehalte hoog!

Onder vuur en beweging rijden we sprongsgewijs naar voren. De bergwanden staan dicht op elkaar, het terrein is slecht begaanbaar en verbergt veel voor het oog. Om en om: rijden, positie, vuren. Dan weer de volgende wagen vooruit. Zo worden we steeds dieper de Choras ingezogen, verder dan we ooit zijn geweest.

Plotseling klinkt het zeer herkenbare, scherp tikkende geluid van staal op staal. Eerst komt de inslag, dan pas klinkt het schot. *Tak, peng*. Een sluipschutter!

Ik voel angst en lichte paniek in de radioberichten die binnenkomen via mijn linkeroor, maar gelukkig hoor ik in mijn rechteroor het altijd geruststellende geluid van de rotors en inmiddels vurende *rocketpods* van de Apache gevechtshelikopters die boven mij hangen.

Links en rechts, een metertje of twee achter me, hoor ik het tikken van de inslagen en zie het zand stofwolken vormen van het opspattende zand. Snel draai ik weg en schuil achter een paar veel te lage rotsen. *Tik, tik, tik*. Lood op steen, schilfers schieten langs mijn wang. Een granaat vliegt nog geen meter over me heen. Dan, **KLABAM**, de zoveelste ontploffing, maar nu steeds dichterbij mijn voertuig.

We zitten nu diep in de vallei-mond, in de bek van het monster. Van alle kanten regent het vuur.

Vijandelijke strijders zitten overal en op elke hoogte. We zitten in een fuik!

Ik schreeuw naar de anderen dat we eruit moeten. Terug, want dit gaat fout. Bukkend ren ik terug naar mijn voertuig. De kogels halen me in met hun korte gefluit. Terwijl ik in mijn voertuig klim, slaat een salvo naast me in op de grond. Het spoor van lood trekt gaten over het voertuig.

Sprongsgewijs, en onder dekking van elkaar rijden we naar achteren om het gevecht af te breken.

Weg uit deze hinderlaag, weg uit deze fuik. Maar de enige plek waar ze momenteel niet zitten is onder ons. Onder vuur en beweging gaan we verder achterwaarts.

Overal kogelgaten, lekkende diesel-cans, rokende lopen, gespannen gezichten, maar alles en iedereen nog inzetbaar. Een Godswonder!

Door de *'fog of war'*, de zogenaamde 'mist van de oorlog', heb ik niet in de gaten dat mijn *Situational Awareness*, mijn SA, ongemerkt is gereduceerd tot mijn eigen 2D avontuur op de grond. Er komen blijkbaar al een tijdje geen 35 mm patronen of *rockets* meer naar beneden. Al even niet meer. Geen directe luchtsteun meer. Apaches weg.

Ik sta voor de uitdaging om in zeer korte tijd helderheid te krijgen. Om de juiste beslissingen te nemen. Beslissingen op leven en dood.

Dan, plots in mijn rechteroor “*Man Down, Man Down*”
Een Australische collega commando is zwaargewond.

Dat heeft prioriteit. Hij moet NU weg uit deze “*tunnel of death*”. De Aussies hebben ruimte nodig, ze moeten achterlangs, wij staan in de weg. Ik heb maar één optie, weer naar voren. Een duidelijk collectief doel doet de mist heel even een klein beetje optrekken.

We stormen wild vurend weer naar voren, terug de fuik in. Angst, omgebogen tot moed. Ik voel me als een Romeinse keizer op zijn strijdswagen.

Deze onverwachte en onnatuurlijke tegenaanval trekt gelukkig nagenoeg al het vuur weg bij de Aussies die achter ons langs de gewonde in veiligheid brengen.

Dan eindelijk het verlossende radiobericht. “*All secure , pull back*” . Gelukkig!
Doel bereikt. Onze ‘*Brother in arms*’ veilig weg uit de vallei.
Dit is pas het moment dat ook wij de vallei uit kunnen, weg uit deze hel. We hebben het gered.

Maar de mist van de oorlog is blijkbaar nog niet helemaal opgetrokken. De Aussies willen weer terug de vallei in. “*Waarom nu?*”, vraag ik me af. Wraak?

Ik weiger en stel voor om eerst een analyse te maken. De hele Chora-vallei is immers in handen van de Taliban. Nu teruggaan is ondoordacht en zal zeker onnodig meer gewonden of zelfs doden opleveren. Later gaan we zeker terug. Dat zal ook wel moeten, want de aanwezigheid van Taliban zal altijd een bedreiging vormen voor onze missie en zeker ook voor de lokale bevolking.

“*The fog of war*”, zojuist heb ik deze kreet al eens laten vallen. Gedurende de strijd, is er een immer op de loer liggend gevaar voor vertroebeling van de ware feiten.

Het is daarom altijd mijn eigen persoonlijke missie geweest, om alles in het werk te stellen om een mogelijk plots opdoemende “mistbank” zo doorzichtig en transparant mogelijk te maken voor de buitenwereld. In elk geval, zodat de feiten helder worden.

En ook nu zie ik weer een duidelijke overeenkomst met de journalist.

Ook ik maakte vaak al tijdens het gevecht – maar zeker direct na afloop - mijn notities. Coördinaten, tijdstippen en namen van voorvallen, impacts van bommen enzovoorts. Hiermee snijd ik, als beëdigd officier, met mijn potlood dwars door de mist van de oorlog, houd ik de feiten scherp en voel ik mezelf daardoor een van de auteurs van onze Nederlandse krijgshistorie. Zonder aannames of gissingen, zonder veronderstellingen en verzonnen scenario’s achteraf.

‘*The pen is mightier than the sword*’. Op sommige momenten geldt dit zeker ook in het heetst van de strijd.

De Nederlandse Krijgsmacht hanteert een hoge morele en ethische standaard. Uit eigen ervaring durf ik te stellen dat onze mannen en vrouwen van onze krijgsmacht zich zeker kwalitatief kunnen meten met de besten der aarde. Onze krijgsmacht is daarom ook een geliefde en betrouwbare partner voor onze bondgenoten. Ze weten wat ze aan ons hebben en weten dat ze in samenwerking met ons, kwaliteit op de mat kunnen leggen.

De *rules of engagement* die de Nederlandse krijgsmacht tegenwoordig hanteert zijn strikt, maar weldoordacht en voldoen in mijn optiek zeker aan de huidige eisen van hedendaagse oorlogsvoering.

Een enkeling vindt ze soms lastig, maar ze hebben een duidelijk doel. In een oorlog is het gevaar van normvervaging groot en ligt elk moment op de loer. Daardoor heeft niet alleen de militair zelf een belangrijke contolerende functie, maar ook zeker "De Journalist".

Wij militairen krijgen opdrachten. Wij zijn ervoor, om daar waar anderen stoppen, deze opdrachten te goeder trouw uit te voeren. Voor Koning en Vaderland.

Voor de media is er echter ook een belangrijke opdracht. Informeren en controleren. Zodat iedereen zijn eigen mening kan vormen op basis van feiten. Echte journalisten stoppen niet voor ze de waarheid boven tafel hebben.

Als militair ben ik overigens wel van mening dat we de huidige geldende normen en waarden niet zomaar kunnen en mogen spiegelen met de opgedoken waarheid van inzet in het verleden. De tijdgeest en het toen geldende mandaat dienen altijd in ogenschouw genomen te worden.

Oorlogsmisdaden zijn echter verwerpelijk en dienen altijd aan het licht komen. Daders dienen gestraft te worden. En juist daarom is de waarheid van cruciaal belang.

Dames en heren,

Ik hoef u niet te overtuigen van de waarde van onze persvrijheid. Met journalisten als doelwit schieten regimes in de roos als zij iemand van de vrije pers uitschakelen. Maar de aanwezigheid van journalisten in oorlogs- en missiegebieden is en blijft altijd van groot belang.

Nederland heeft ook een lange traditie van oorlogscorrespondenten. Al in 1568, het begin van de Tachtigjarige Oorlog tegen Spanje, gaan de eerste 'verslaggevers' op pad om de acties, op en om het slagveld te beschrijven voor het nieuwsgierige thuisfront. Hiermee staat Nederland aan de bakermat van de Westerse oorlogsverslaggeving.

En sinds de eerste Golfoorlog heeft die verslaggeving een nieuwe dimensie gekregen. Voor het eerst kwamen de verhalen niet pas achteraf, maar onmiddellijk bij de mensen in de huiskamer.

Anno 2017 gaan wij als Defensie gelukkig heel ver in het meenemen van journalisten naar oorlogsgebieden. De mensen thuis hebben juist het recht om te weten waar hun mannen en vrouwen mee bezig zijn. Waarom en hoe zij bereid zijn om voor onze Nederlandse driekleur eventueel het hoogste offer te brengen. Het creëren van begrip, erkenning en waardering voor het militaire vak en de veteraan groeit hierdoor enorm.

Alleen is dit lang niet altijd mogelijk.

Tijdens een van mijn laatste acties van mijn peloton in Afghanistan, kreeg ik ook de opdracht om een journalist mee te nemen. Na een korte analyse werd mij al snel duidelijk dat deze opdracht simpelweg niet mogelijk of realistisch was. Ik kon niet instaan voor de veiligheid, zonder zelf gevechtskracht kwijt te raken.

Voor deze missie was dit onacceptabel, want op dat moment hadden we werkelijk iedere man nodig.

Zelfs de tolk kon niet mee. De tijd van praten was even voorbij.

In andere gevallen, later in deze missie Uruzgan, was het wel zeker mogelijk. Dan denk ik aan bijvoorbeeld de indrukwekkende verslagen en reportages die NOS-correspondent Peter ter Velde heeft gemaakt, onder andere van het optreden van mijn collega en Ridder Militaire Willems-Orde, Gijs Tuinman.

Maar naast de journalistieke zoektocht naar de waarheid, denk ik dat diezelfde journalistiek zich af en toe best wel mag afvragen of de beelden die ze uitzenden wel in het belang zijn van onze veiligheid. En hoe ver mag – en kan - men gaan met deze journalistieke vrijheid ?

Persoonlijk denk ik dat het tonen en plaatsen van schokkende beelden, zoals bijvoorbeeld na de aanslag op Charlie Hebdo, ook daadwerkelijk een maatschappelijke functie heeft. Het komt echt binnen bij mensen. Wakkert het besef aan dat Vrede en veiligheid tegenwoordig niet meer zo vanzelfsprekend zijn.

En daarbij vergroot dit soort berichten het draagvlak voor het werk van Politie en Defensie. Dus laten we alsjeblieft de veiligheid van onze maatschappij en zijn burgers, boven de kijkcijfers stellen. Sensatie dient uitgesloten te worden.

Over sensatie gesproken: zelf heb ik ook de keerzijde van onze persvrijheid mogen ervaren. Vals beschuldigd van drugs- en wapenhandel. Helemaal uit het niets. Veroordeeld zonder ooit een rechter gezien te hebben. Althans, zo voelde het wel. Uiteindelijk bleef er van de zogenaamde feiten en aannames nagenoeg niks over. *From hero to zero*, zomaar binnen een dag. Helaas gold voor mij, ook dit keer *“The pen is mightier than the sword”*

Maar, waar je niet dood aan gaat, wordt je alleen maar sterker van. Zo ook in dit geval. Mijn incasseringsvermogen, veerkracht en vechtlust zijn uiteindelijk alleen maar gegroeid.

De reden waarom ik hier misschien zo soepel mee om kan gaan is omdat ik het leven nu eenmaal bekijk vanuit een relatief perspectief.

Daarom zeg ik ook: als je in Nederland een bepaalde bekendheid geniet, dan moet je niet zeiken als je een keer onder vuur wordt genomen. Gewoon incasseren en doorgaan. Want het is juist diezelfde media die je ook het nodige podium geven als je daarom vraagt.

Het is juist een groot goed dat iedereen kan zeggen en schrijven wat 'ie wil. En mochten er toch grenzen worden overschreden, dan hebben we daar een betrouwbaar rechtssysteem voor.

En daar geloof ik heilig in. Het vertrouwen in onze geweldige rechtsstaat heb ik namelijk nog nooit verloren.

Ik ben trots op de persvrijheid in ons land.

Want het waren – en zijn - onze journalisten die OOK dwars door de mist van de oorlog heen snijden.

Het was een journalist die op 15 mei 1940 de eerste daad van verzet pleegde door een illegaal blaadje uit te geven. Het geschreven woord was het begin van het verzet. Een daad van mensen die zich niet wilden neerleggen bij de gegeven situatie.

Het waren journalisten die mogelijke oorlogsmisdaden in Indonesië aan de kaak stelden. Het zijn journalisten als James Foley die zich diep in oorlogsgebied wagen om de barbaarse praktijken van ISIS, niet sensatiebelust, voor het voetlicht te brengen van de wereldburger.

Helaas betaalde hij, net als onze Jeroen Oerlemans en vele anderen journalisten de afgelopen decennia, hiervoor het allerhoogste offer.

Zij nemen vaak, uit innerlijke overtuiging, grote persoonlijke risico's. Begeven zich diep in vijandelijk gebied. Gaan door, ook als alle omstandigheden tegen zitten.

Laat ik dit dan ook even illustreren met een voorbeeld uit de recente geschiedenis, waarbij de grenzen tussen het militaire - en het journalistieke vak vervaagden en daardoor nagenoeg naadloos in elkaar overgingen.

Een aantal weken geleden was de Syrische fotograaf Habak op de plek waar een aanslag werd gepleegd op evacuatiebussen in Aleppo. 126 mensen kwamen om. Habak keek om zich heen, maakte een foto en besloot toen om te gaan helpen. Hij rende meteen naar de gewonde kinderen.

Met zijn camera onder de ene arm en een gewond kind in de andere, wist hij een ambulance te bereiken. Ik heb daar groot respect voor. Dus ook in die zin voel ik mij als militair, als marinier en commando, met deze journalisten verwant.

Dames en heren,

Dit jaar bestaat het Korps Commandotroepen 75 jaar. Opgericht tijdens de Tweede Wereldoorlog.

Eén van de eerste acties was tijdens Operatie Market Garden. Enkele commando's werden ingedeeld bij de Britse luchtlandingstroepen. Ze werden ver achter de vijandelijke linies gedropt.

Ook daar waren journalisten bij aanwezig.

Toen de luchtlandingstroepen ingesloten raakten vlakbij Arnhem – en vele dagen dapper stand hielden - verstuurde een BBC-correspondent - vanuit een schuttersputje - het volgende bericht:

“If, in years to come, you meet a man who says ‘I was at Arnhem’, raise your hat en buy him a drink.”

Dames en heren, ik zou dit nu graag andersom willen zeggen. Vandaag neem ik mijn baret af voor de journalisten die elke dag van het jaar, vaak onder zeer gevaarlijke en erbarmelijke omstandigheden, grote risico's durven te nemen om de waarheid boven tafel te krijgen. Voor de mannen en vrouwen die helderheid scheppen in de mist van de oorlog. En die daarvoor het allerhoogste offer hebben gebracht.

Onze persvrijheid – en daarmee onze democratie - is een groot goed, laten we vandaag herdenken, en morgen vieren: onze vrijheid!

Mijn vrijheid, zwaar bevochten door onze grootouders. Uw vrijheid, waarvoor ik nu zelf - oprecht, en zonder na te denken - wederom huis en haard weer zou verlaten om ons meest waardevolle bezit te verdedigen - waar en tegen wie dan ook - vrijheid!

De Militaire Willemsorde staat voor moed, beleid en trouw. Maar mijn Willemsorde draag ik niet alleen voor mezelf of voor mijn mannen. Nee, vol trots en respect draag ik deze onderscheiding als symbool voor de strijd voor onze vrijheid. Ik draag hem met trots en respect voor alle mannen en vrouwen, journalist of militair, die net als ik zichzelf al jaren lang, elke dag vol overtuiging en toewijding als een leeuw inzetten voor de vrijheid en kernwaarden van onze Nationale driekleur.

Ik zal handhaven...*Je Maintiendrai.*

Dank u wel.